DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

7. maj 1998 *

I sag C-401/96 P,

Somaco SARL, Fort-de-France (Frankrig), ved advokat Jean-Claude Fourgoux, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Pierrot Schiltz, 4, rue Béatrix de Bourbon,

appellant,

angående appel af dom afsagt den 18. september 1996 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Fjerde Udvidede Afdeling) i sag T-387/94, Asia Motor France m.fl. mod Kommissionen (Sml. II, s. 961), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af dommen,

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Berend Jan Drijber, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af advokat Hervé Lehman, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

har

* Processprog: fransk.

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C. Gulmann (refererende dommer), og dommerne M. Wathelet, D. A. O. Edward, P. Jann og L. Sevón,

generaladvokat: G. Tesauro
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 18. december 1997,

afsagt følgende

Dom

1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 19. december 1996, har Somaco SARL (herefter »Somaco«) i henhold til artikel 49 i EF-statutten for Domstolen iværksat appel til prøvelse af dommen afsagt af Retten i Første Instans den 18. september 1996 i sag T-387/94, Asia Motor France m.fl. mod Kommissionen (Sml. II, s. 961, herefter »den appellerede dom«), ved hvilken Retten dels afviste at annullere Kommissionens beslutning af 13. oktober 1994 (herefter »den anfægtede beslutning«), der afviste en klage indgivet af Somaco den 5. juni 1990, dels afviste Somaco's påstand erstatningspåstand.

Sagens faktiske omstændigheder og behandling ved Retten

2 Det fremgår af den appellerede dom, at Asia Motor France og tre andre selskaber, der driver virksomhed med import og salg i Frankrig af japanske biler, der er i fri

omsætning i andre af Fællesskabets medlemsstater, og som anså sig for offer for en ulovlig aftale indgået mellem fem franske importører af japanske biler (nemlig Sidat Toyota France, Mazda France Motors, Honda France, Mitsubishi Sonauto og Richard Nissan SA), den 18. november 1985 og den 29. november 1988 indgav klage til Kommissionen for overtrædelse af især EØF-traktatens artikel 85.

3 Virksomhederne gjorde i denne klage mere præcist gældende, at de fem ovennævnte importører over for de franske myndigheder havde påtaget sig en forpligtelse til på det franske marked ikke at sælge et antal biler, der oversteg 3% af det antal biler, der var indregistreret på det samlede franske område i løbet af det foregående kalenderår. De nævnte importører skulle endvidere være blevet enige om at opdele denne kvote mellem sig i henhold til forud fastlagte regler under udelukkelse af de konkurrerende virksomheder, der ønskede at sælge biler i Frankrig af japansk oprindelse og af andre mærker end dem, der blev solgt af deltagerne i den påståede aftale.

4 Som svar på disse klager udbad Kommissionen sig ved skrivelse af 9. juni 1989 en række oplysninger fra de pågældende importører. Ved skrivelse af 20. juli 1989 pålagde Generaldirektoratet for Industri under Ministeriet for Industri og Fysisk Planlægning de nævnte importører ikke at svare på de af Kommissionen stillede spørgsmål, idet det i skrivelsen konstateredes, at »Kommissionen [har anmodet] Dem om at meddele den oplysninger vedrørende de franske myndigheders politik i forhold til import af japanske biler«, og at »De [ikke] har ... beføjelse til at svare Kommissionen i myndighedernes sted«.

5 På denne baggrund udbad Kommissionens tjenestegrene sig oplysninger hos de franske myndigheder. Den 28. november 1989 svarede de franske myndigheder på denne anmodning om oplysninger ved i det væsentlige at anføre, at de pågældende virksomheder ikke havde nogen selvstændig indflydelse på forvaltningen af reguleringen.

6 Efter at de pågældende fire sagsøgere den 20. marts 1990 havde anlagt et passivitets- og erstatningssøgsmål, meddelte Kommissionen ved skrivelse af 8. maj 1990 de pågældende i henhold til artikel 6 i Kommissionens forordning nr. 99/63/EØF af 25. juli 1963 om udtalelser i henhold til artikel 19, stk. 1 og 2, i Rådets forordning nr. 17 (EFT 1963-1964, s. 42), at den havde til hensigt ikke at tage deres klage til følge og opfordrede dem til at fremkomme med deres eventuelle bemærkninger i denne forbindelse. Den 29. juni 1990 tilsendte disse sagsøgere Kommissionen deres bemærkninger, hvori de på ny gjorde gældende, at deres klager var begrundede.

7 I mellemtiden havde Somaco den 5. juni 1990 indgivet en tilsvarende klage til Kommissionen på grundlag af traktatens artikel 85 over handlinger foretaget af virksomhederne CCIE, SIGAM, SAVA, SIDA og Auto GM, der alle har sæde i Lamentin (Martinique), og som er forhandlere af henholdsvis mærkerne Toyota, Nissan, Mazda, Honda og Mitsubishi og importerer disse mærker til øen.

8 Ved skrivelse af 9. august 1990, der henviste til skrivelse af 8. maj 1990 til de øvrige fire klagere, meddelte Kommissionen Somaco, at den ikke havde til hensigt at tage virksomhedens klage til følge og opfordrede den i overensstemmelse med reglerne i artikel 6 i forordning nr. 99/93 til at fremkomme med sine bemærkninger. Ved skrivelse af 28. september 1990 gjorde Somaco på ny gældende, at klagen var begrundet.

9 I skrivelse af 5. december 1991 meddelte Kommissionen de fem pågældende virksomheder (herefter »klagerne«), at den afviste deres klager. Denne afvisning havde to begrundelser. Ifølge den første begrundelse var de fem importørers handlinger en integrerende del af de franske offentlige myndigheders politik vedrørende import af japanske biler til Frankrig. Inden for rammerne af denne politik fastsatte de offentlige myndigheder ikke alene det totale antal biler, der kunne indføres til Frankrig hvert år, men også den måde, hvorpå bilerne blev fordelt. Ifølge den anden begrundelse var der ikke nogen forbindelse mellem klagernes interesse og den påståede overtrædelse, idet en eventuel anvendelse af artikel 85 ikke kunne antages at ville afhjælpe klagernes situation.

10 Kommissionens beslutning af 5. december 1991 blev gjort til genstand for et annullationssøgsmål anlagt ved stævning indgivet til Rettens Justitskontor den 4. februar 1992. Ved dom af 29. juni 1993 (sag T-7/92, Asia Motor France m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 669, herefter »Asia Motor France II-dommen«) annullerede Retten beslutningen, for så vidt den vedrørte traktatens artikel 85. Idet den særligt analyserede referatet af et interministerielt møde den 19. oktober 1987, i hvilket de indklagede forhandlere på Martinique deltog, og den aftale, der var bilagt referatet, fastslog Retten, at den første begrundelse for afvisning hvilede på en faktisk og retlig vildfarelse med hensyn til de forhold, som Kommissionen skulle bedømme. For så vidt angår den anden begrundelse for afvisning udtalte Retten, at den var behæftet med en retlig mangel.

11 Som følge af denne dom fremsatte Kommissionen den 25. august 1993 til de franske myndigheder og de forhandlere i Martinique, som Somaco's klage af 5. juni 1990 var rettet imod, begæring om yderligere oplysninger.

12 Den 10. januar 1994 fremsendte Kommissionen en meddelelse til klagerne i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63. Den fremsendte ligeledes kopi af svarene på de ovenfor anførte anmodninger om oplysninger og gav klagerne adgang til at undersøge de dokumentbeviser, den havde fået forelagt. Ved skrivelse af 9. marts 1994 fremsendte klagerne bemærkninger til denne skrivelse.

13 Ved skrivelse af 13. oktober 1994 meddelte Kommissionen klagerne den anfægtede beslutning. I denne beslutning henviste Kommissionen for det første til sin beslutning af 5. december 1991. Endvidere konstaterede den, at Retten i Asia Motor France II-dommen havde draget de konklusioner i tvivl, som den var kommet frem til, hovedsagelig på grundlag af dokumenter, der stammede fra departementet Martinique. Det var disse dokumenter, der gav anledning til de yderligere anmodninger om oplysninger, som blev rettet til de franske myndigheder og importørerne på Martinique.

14 Endvidere konstaterede Kommissionen, at undersøgelsen af svarene på de yderligere anmodninger om oplysninger bekræftede, at de franske myndigheder allerede

i 1977 havde indført en statslig ordning for import af køretøjer fra tredjelande. I denne sammenhæng havde Industriministeriet godkendt fem importører som enerepræsentanter for henholdsvis de fem bilmærker Honda, Toyota, Mazda, Mitsubishi og Nissan, og hver af disse modtog således hvert år en meddelelse fra ministeriet om det samlede maksimale antal køretøjer af den pågældende importørs mærke, som det var tilladt at importere (for det franske hovedland 3% af markedet og for departementet Martinique 15%).

15 Kommissionen har forklaret, at der i denne forbindelse, at der blev afholdt et møde på Martinique den 19. oktober 1987, der gav anledning til et referat ledsaget af en »aftale«, der blev fremlagt for Retten i forbindelse med Asia Motor France II-dommen. Kommissionen har gjort gældende, at dette møde i virkeligheden blev afholdt på grundlag af indkaldelse fra præfekten, og det havde som eneste emne det tilgrænsende spørgsmål om den måde, hvorpå den lokale Toyota-repræsentant, CCIE, skulle »tilbagelevere« 487 køretøjer, den havde solgt for meget siden 1982 i forhold til det antal indførsler, som virksomheden havde fået tildelt, en tilbagelevering, som forvaltningen havde krævet. Kommissionen har derfor anført, at disse dokumenter anbragt i deres rette sammenhæng intet ændrede ved den rent statslige karakter af importordningen og dennes nærmere udformning.

16 Kommissionen har tilføjet, at det forholdt sig på tilsvarende måde med andre dokumenter nævnt i Asia Motor France II-dommen, som i tilstrækkelig grad har bekræftet, at de indklagede importører, og navnlig importørerne på Martinique, ikke havde nogen som helst handlefrihed i forbindelse med iværksættelsen af den pågældende importordning. På dette grundlag fastholdt Kommissionen sin afvisning af anmodningerne, for så vidt som disse havde til formål at opnå en konstatering af en aftale i artikel 85's forstand.

17 Det er under disse omstændigheder, at klagerne anlagde et nyt annullations- og erstatningssøgsmål ved Retten. De nedlagde påstand om annullation af den anfægtede beslutning samt om, at Fællesskabet tilpligtedes at erstatte dem det tab, de havde lidt. De gjorde to anbringender gældende, herunder at der forelå et åbenbart urigtigt skøn, og at beslutningen var utilstrækkeligt begrundet.

Den appellerede dom

18 For så vidt angår klagernes anbringende om, at der forelå et åbenbart urigtigt skøn, har Retten i præmis 58 besluttet særskilt at undersøge dels den adfærd, hvorover der var klaget vedrørende indførsler til det franske hovedland, dels den adfærd, hvorover der var klaget vedrørende indførsler til Martinique.

19 Hvad angår klagerne mod importørerne i det franske hovedland, har Retten i præmis 60 henvist til retspraksis vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt en virksomheds adfærd kan være undtaget fra traktatens artikel 85, stk. 1, på grund af virksomhedens manglende autonomi. Den har i præmis 61 navnlig udtalt, at når en bindende retsregel, som kan øve indflydelse på konkurrencen inden for fællesmarkedet og påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne, ikke har nogen forbindelse med en virksomheds adfærd som beskrevet i traktatens artikel 85, stk. 1, finder artikel 85, stk. 1, ikke anvendelse på det forhold, at de nævnte virksomheder blot følger en sådan regel. I et sådant tilfælde foreligger der ikke den handlefrihed for virksomhederne, som artikel 85, stk. 1, forudsætter.

20 Retten har endvidere i præmis 62 konstateret, at i det foreliggende tilfælde havde de franske myndigheder i deres besvarelse på Kommissionens anmodning om yderligere oplysninger bekræftet, at de i 1977 havde besluttet at træffe foranstaltninger til at begrænse indførselsmængden af japanske køretøjer til 3% af hovedlandets marked, og at de i denne forbindelse havde besluttet at fordele den tilladte importmængde mellem de fem godkendte importører, som dengang fandtes på markedet, i forhold til de markedsandele, som disse havde på dette tidspunkt. De franske myndigheder havde ligeledes bekræftet, at de med henblik på at gennemføre denne politik hvert år gav hver importør meddelelse om den nøjagtige mængde biler svarende til importørens kvote, idet man gav den pågældende anvisning om ikke at indføre biler ud over disse mængder.

21 Herudover har Retten i præmis 63 undersøgt, hvorvidt den anfægtede beslutning giver støtte for den konklusion, at de franske myndigheder har pånødet de indklagede virksomheder importordningen på en sådan måde, at myndighederne havde frataget virksomhederne enhver handlefrihed. I denne henseende har den først konstateret i præmis 64, at de franske myndigheder selv havde bekræftet, at ingen regel i fransk ret havde pålagt importørerne af japanske køretøjer til det franske hovedland den adfærd, hvorover der var klaget. Retten har i præmis 65 udtalt, at Kommissionen i mangel af en bindende retsregel, der pålagde den adfærd, hvorover der var klaget, kun kunne afvise klagerne med henvisning til de indklagede virksomheders manglende autonomi, hvis det af objektive, relevante og samstemmende indicier fremgik, at adfærden ensidigt var blevet pånødet virksomhederne af de nationale myndigheder gennem udøvelsen af et uimodståeligt pres, såsom truslen om at træffe statslige foranstaltninger, som var egnede til at påføre virksomhederne væsentlige tab.

22 I denne forbindelse har Retten i præmis 66 udtalt, at Kommissionen grundede den anfægtede beslutning, for så vidt den angik klagerne vedrørende importen af japanske køretøjer til det franske hovedland, på de samme elementer som blev lagt til grund for konklusionen i Kommissionens tidligere afgørelse af 5. december 1991 om, at de indklagede virksomheder ikke havde nogen autonomi eller »handlefrihed«. De omstændigheder, som Kommissionen kvalificerede som »nye omstændigheder«, vedrørte således alene situationen på Martinique. Hertil kom, at de franske myndigheders svar på den nye anmodning om oplysninger ikke anførte nogen omstændighed, som kunne give støtte for eller forklare antagelsen om, at der ikke kunne rejses bebrejdelser mod de indklagede importører, som blot skal have bragt de foranstaltninger i anvendelse, som fulgte af det offentliges beslutninger, uden at have nogen handlefrihed.

23 Under disse omstændigheder har Retten i præmis 68 konstateret, at ingen oplysning i sagen gjorde det muligt at fastslå, at sådanne former for pres faktisk var blevet udøvet over for importørerne, og at dette spørgsmål ikke var blevet gjort til genstand for nogen form for efterprøvelse hos de franske myndigheder eller hos importørerne til det franske hovedland under den administrative procedure.

24 Retten har herefter i præmis 70 fastslået, at den anfægtede beslutning, af de grunde, som Retten har anført i præmis 55 i Asia Motor France II-dommen, i mangel af nye oplysninger om importordningen anvendt i det franske hovedland ikke hvilede på objektive, relevante og samstemmende indicier, som viste, at de franske myndigheder ensidigt havde udøvet et uimodståeligt pres over for de pågældende virksomheder, for at de skulle udvise den adfærd, hvorover der var klaget. Som følge af det anførte konstaterede Retten i præmis 71, at Kommissionen havde udøvet et åbenbart urigtigt skøn, og Retten annullerede herefter i præmis 72 den anfægtede beslutning, for så vidt den afviste klagerne vedrørende det franske hovedland

25 Hvad angår klagen af 5. juni 1990 fra Somaco over forhandlerne på Martinique, har Retten i præmis 73 udtalt, at ifølge oplysningerne i klagen blev Somaco oprettet i juni 1988 med henblik på til Martinique at importere japanske og koreanske køretøjer af mærkerne Daihatsu, Isuzu, Hyundai, Suzuki og Subaru. I klagen gjorde Somaco gældende, at virksomheden var offer for en ulovlig aftale mellem forhandlerne af de japanske mærker Toyota, Honda, Mazda, Mitsubishi og Nissan, og at disse forhandlere »[delte] markedet, som af forvaltningen [var] fastsat til 15% af indregistreringerne, til skade for firmaet Somaco, der [var] udelukket fra markedet«. Til støtte for sin klage fremlagde Somaco to dokumenter, nemlig referatet af det interministerielle møde afholdt den 19. oktober 1987 og den »aftale«, der var bilagt referatet.

26 Retten i har præmis 75 anført, at for så vidt angår indførsel af japanske køretøjer til Frankrig, hvoraf Martinique udgør et departement, havde de franske myndigheder i deres besvarelse af 11. november 1993 af Kommissionens anmodning om oplysninger af 25. august 1993 oplyst, at kun fem importører, der repræsenterer mærkerne Toyota, Honda, Mitsubishi, Mazda og Nissan, var godkendt i Frankrig. Retten har i øvrigt i præmis 76 bemærket, at det var ubestridt, at disse godkendte importører havde enekompetence til at udstede typeattester til forhandlerne på Martinique, og at en typeattest var en nødvendig betingelse for indregistrering på Martinique af et importeret køretøj.

27 Retten har i præmis 77 anført, at denne ordning forhindrer — uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt den ensidigt er blevet pålagt af de franske myndigheder, eller hvorvidt den hviler på en aftale indgået mellem de fem godkendte importører og de franske myndigheder — at virksomheder, som til Frankrig (hovedlandet eller Martinique) vil importere andre japanske køretøjer end køretøjer af mærkerne Toyota, Honda, Mazda, Mitsubishi og Nissan, får adgang til markedet. Under alle omstændigheder følger det forhold, at firmaet Somaco ikke kunne sælge køretøjer af mærkerne Daihatsu, Isuzu, Suzuki og Subaru på Martinique, således ikke af tilstedeværelsen af en eventuel aftale mellem de forhandlere på Martinique, der var anført i klagen.

28 Retten har i præmis 78 konstateret, at Kommissionen i den anfægtede beslutning havde undersøgt de klagepunkter, der var anført i klagen, selv om Kommissionen kunne have rejst spørgsmål om firmaet Somaco's interesse i at opnå en konstatering af den påståede overtrædelse. Således havde Kommissionen efter annullationen af afgørelsen af 5. december 1991 indledt en ny undersøgelse, og efter at have gennemgået besvarelserne af anmodningerne om yderligere oplysninger, afviste Kommissionen denne klage under henvisning ligeledes til forhandlernes manglende autonomi i forbindelse med gennemførelsen af den omhandlede importordning.

29 Retten har hertil i præmis 79 bemærket, at den i præmis 55 i Asia Motor France II-dommen havde konstateret, at denne begrundelse for forkastelse hvilede på et åbenbart urigtigt skøn vedrørende de faktiske omstændigheder. Den har herefter besluttet at undersøge, om de nye oplysninger, som var indhentet efter den nævnte dom, kunne kaste nyt lys over de dokumenter, som Retten efter en første undersøgelse havde tillagt stor bevisværdi i henseende til den sandsynlige tilstedeværelse af en viljesmæssig overensstemmelse.

30 Imidlertid har Retten i præmis 80 konstateret, at ingen retsregel havde pålagt forhandlerne af japanske biler på Martinique den adfærd, hvorover der klagedes, og den har i præmis 81 anført, at det herefter skulle undersøges, om det af objektive, relevante og samstemmende indicier fremgik, at de nationale myndigheder ensidigt havde udøvet et uimodståeligt pres over for de pågældende forhandlere, for at de skulle udvise den adfærd, hvorover der var klaget.

31 Retten har således i præmis 84 undersøgt de dokumenter, som Kommissionen betegnede som »nye omstændigheder«, og konstateret, at det fremgik af sagen og navnlig af skrivelsen af 19. august 1982 fra statssekretæren for Ministeriet for Oversøiske Departementer og Territorier, at den samlede kvote på 15% af køretøjer indregistreret på Martinique ensidigt var pålagt de lokale importører af de franske myndigheder, at forhandlernes manglende autonomi i øvrigt støttedes yderligere af den omstændighed, at importbegrænsningen vedrørende japanske køretøjer til 15% af markedet på Martinique beskar forhandlernes marked med 50%, samt at det var ubestridt, at andelen af japanske køretøjer på Martinique lå i nærheden af 30% før indførelsen af den importordning, hvorover der klagedes.

32 Herudover har Retten i præmis 85 konstateret, at det fremgik af dokumenter fremlagt af Kommissionen, at de offentlige myndigheder i samme periode fordelte den samlede kvote på 15% mellem de mærker, som de fem indklagede forhandlere repræsenterede, og at de af de offentlige myndigheder fastsatte individuelle kvoter for hver forhandler yderligere bestyrkedes af en skrivelse af 3. september 1986 til præfekten på Martinique, fra Nissan-forhandleren, hvori denne besværede sig over, at »den [ham] tildelte kvote [var] for lille og ikke [gav] mulighed for en normal udvikling i hans virksomhed, der endog [var] i konstant tilbagegang«.

33 Retten har i præmis 86 videre konstateret, at vandtætheden af det system, som de offentlige myndigheder således havde gennemført, sikredes ved, at de fem godkendte importører af japanske køretøjer i det franske hovedland, som fulgte de anvisninger, der blev givet af de nationale myndigheder, kun sendte det antal typeattester til forhandleren af »deres« mærke på Martinique, der svarede nøjagtigt til den kvote, som var fastsat for ham. Retten har i præmis 87 bemærket, at når henses til, dels at de godkendte importører af de fem japanske mærker havde enekompetence til af udlevere typeattester til forhandlerne på Martinique, dels at en typeattest var en nødvendig betingelse for indregistrering af et køretøj på Martinique, havde forhandlerne på Martinique ingen anden mulighed end at acceptere konsekvenserne af det arrangement, der var indført af de godkendte importører og de franske myndigheder.

34 Retten har således i præmis 88 konstateret, at Kommissionens konklusion, hvorefter de indklagede forhandlere på Martinique »ikke havde nogen som helst handlefrihed i forbindelse med iværksættelsen af den pågældende importordning«, ud fra en umiddelbar betragtning hvilede på objektive, relevante og samstemmende indicier.

35 I præmis 89 har Retten anført, at det måtte undersøges, om klagerne havde tilvejebragt »uoverensstemmende« oplysninger, som kunne vise tilstedeværelsen af en vis autonomi hos forhandlerne af japanske køretøjer for så vidt angår fordelingen af den samlede kvote, som de franske myndigheder havde fastsat til 15% for importen af japanske køretøjer til Martinique.

36 I denne forbindelse har Retten for det første undersøgt referatet af det interministerielle møde den 19. oktober 1987 og den »aftale«, som var optaget som bilag hertil. Den har i præmis 91 bemærket, at selve de benyttede udtryk i disse dokumenter kunne give anledning til at antage, at de indklagede forhandlere af japanske køretøjer havde indgået en aftale om fordelingen af den kvote på 15%, der var fastsat af den franske forvaltning, og at Retten på grundlag af dokumenternes ordlyd i Asia Motor France II-dommen havde antaget, at disse dokumenter »[ud] fra en umiddelbar betragtning [udgjorde] et vigtigt indicium for tilstedeværelsen af en reel handlefrihed« for de pågældende virksomheder.

37 Retten har imidlertid i præmis 92 anført, at Kommissionen i den anfægtede beslutning i lyset af de nye oplysninger, der var blevet bragt til dens kundskab under den undersøgelse, den havde foretaget efter afsigelsen af Asia Motor France II-dommen, havde givet udtryk for, at referatet af det interministerielle møde den 19. oktober 1987 og »aftalen« bilagt dette anbragt i deres rette sammenhæng intet ændrede ved den rent statslige karakter af importordningen.

38 Retten har i præmis 93 konstateret, at Toyota-forhandleren på Martinique mellem 1982 og 1986 i betydelig grad havde overskredet den kvote, der var blevet tildelt den pågældende, ved at indregistrere køretøjer, der overskred kvoten, på foreløbige nummerplader (»WW«-plader). Retten har endvidere i præmis 94 bemærket, at det ligeledes fremgik af sagens dokumenter, at de franske myndigheder, efter at have

konstateret, at denne forhandler havde misbrugt reglerne om foreløbig registrering, senest i marts 1987 havde besluttet for fremtiden at tilskrive udleveringen af midlertidige registreringsattester (WW) de kvoter, som blev tildelt hvert mærke.

39 Under disse omstændigheder har Retten i præmis 95 anført, at Kommissionen med rimelighed havde kunnet nå til det resultat, at mødet den 19. oktober 1987, som blev afholdt på initiativ af præfekten for Martinique-regionen, ligeledes var udtryk for det offentliges vilje til at sørge for, at importordningen, som det offentlige havde indført ensidigt, blev overholdt. Selv om det er rigtigt, at aftalen anførte et loft på 15% og en fordelingsnøgle vedrørende disse 15%, fulgte det ikke nødvendigvis heraf, at forhandlerne havde indgået en aftale omfattet af traktatens artikel 85, stk. 1. De dokumenter, som var blevet tilvejebragt i forbindelse med den nye undersøgelse, gav nemlig støtte for den antagelse, at forhandlerne anså det for nødvendigt at »kodificere« den uskrevne importpolitik, som havde været pålagt ensidigt af de offentlige myndigheder siden 1982, med henblik på i fremtiden at undgå problemer magen til dem, der havde været med forhandleren af mærket Toyota.

40 Som følge heraf har Retten i præmis 96 udtalt, at klagerne ikke havde godtgjort, at Kommissionen havde udøvet et åbenbart urigtigt skøn. I præmis 97 har Retten endvidere undersøgt visse andre dokumenter, som klagerne havde påberåbt sig, og har konstateret, at ingen af disse kunne afsvække Kommissionens antagelse om, at forhandlerne på Martinique »ikke havde nogen som helst handlefrihed i forbindelse med iværksættelsen af den pågældende importordning«. Retten har herefter i præmis 100 konkluderet, at anbringendet vedrørende et åbenbart urigtigt skøn savnede grundlag, for så vidt det vedrørte Kommissionens beslutning om at afvise Somaco's klage af 5. juni 1990.

41 Endelig har retten i præmis 107 for så vidt angår erstatningspåstanden særligt bemærket, at det fremgik af retspraksis, at for at sagen kan antages til realitetsbehandling, skal en stævning, hvori der nedlægges påstand om betaling af erstatning for skade forvoldt af en fællesskabsinstitution, indeholde de elementer, der gør det muligt at identificere den adfærd, som sagsøgeren bebrejder institutionen, grun-

dene til, at han antager, at der består en årsagsforbindelse mellem adfærden og det tab, han hævder at have lidt, samt karakteren og størrelsen af dette tab.

42 Retten har i præmis 109 i denne henseende i den foreliggende sag konstateret, at den argumentation, som klagerne havde anført i stævningen til støtte for deres påstand om erstatning, i sin helhed lyder således:

»Virksomhederne, som har indbragt klagen, sondrer mellem den skade, der skyldes den holdning, som virksomheder, der er omfattet af aftalen, samt den franske regering har indtaget, og den skade, der direkte er Kommissionens ansvar.

Virksomhedernes samlede tab som følge af aftalen kan i dag opgøres til:

Asia Motor France:	259 552 000 ECU
Cesbron:	244 292 000 ECU
Monin Automobiles:	82 231 000 ECU
EAS:	76 177 000 ECU
Somaco:	2 153 500 ECU

Det tab, med tillæg af procesrenter, som Kommissionen er ansvarlig for som følge af forsinkelser og retsstridige afgørelser, kan med rimelighed opgøres til den rente af de nævnte beløb, som sædvanligvis benyttes af Fællesskabet (9,75%), for tiden mellem tidspunktet for afgørelsen af 5. december 1991 om at henlægge sagen og indtil dommens afsigelse.«

43 Retten har i præmis 110 udtalt, at hverken den af klagerne således fremførte argumentation eller stævningen betragtet i sin helhed gav mulighed for med den nødvendige klarhed og præcision at identificere hverken de skadegørende handlinger,

som blev tillagt Kommissionen, eller karakteren af det hævdede tab. Som følge heraf har Retten i præmis 111 afvist erstatningspåstanden.

Appelsagen

44 I appelsagen har Somaco nedlagt følgende påstande:

1) Den appellerede dom ophæves, for så vidt som appellanten ikke gives medhold i sin påstand om annullation og om erstatning.

2) I medfør af artikel 54 i EF-statutten for Domstolen

— annulleres den anfægtede beslutning for så vidt angår afvisningen af Somaco's klage

— tilpligtes Kommissionen i medfør af EF-traktatens artikel 178 og 215 at yde klageren erstatning for den skade, denne institution har påført Somaco, og erstatningen fastsættes til et beløb svarende til rente 9,75% af de beløb, som det lidte tab ansættes til, at regne fra tidspunktet for beslutningen af 5. december 1991 om at henlægge sagen og indtil dommens afsigelse.

3) Kommissionen tilpligtes at betale samtlige sagsomkostninger, såvel i forbindelse med nærværende sag som i forbindelse med den sag, der førte til afsigelsen af den appellerede dom.

45 Kommissionen har over for Domstolen nedlagt påstand om forkastelse af appellen og frifindelse for samtlige Somaco's påstande samt om, at Somaco skal tilpligtes at betale sagens omkostninger. For så vidt angår Somaco's påstand om annullation har den endvidere nedlagt afvisningspåstand.

Domstolens bemærkninger

Formaliteten

46 Kommissionen har i sit svarskrift gjort gældende, at den påstand om annullation, som Somaco har fremsat under appelsagen, må afvises, idet den ikke opfylder de krav, som er opstillet i Domstolens praksis.

47 Kommissionen har for det første anført, at denne del af appelsagen ikke indeholder en præcis fremstilling af de anbringender, der gøres gældende, og henviser til de anbringender, der er fremført under sagens behandling ved Retten. For det andet har den anført, at Somaco's argumentation sigter mod at anfægte Rettens vurdering af faktum. Den har bl.a. præciseret, at Retten i henhold til Somaco's appelskrift ikke i begrundelsen til den appellerede dom har taget de omstændigheder, som er kendetegnende for et uimodståeligt pres, der kunne retfærdiggøre en forskelsbehandling af adfærden hos virksomhederne på det martiniquanske marked i forhold til adfærden hos virksomhederne i hovedlandet, i betragtning. Kommissionen har ligeledes anført, at ved at gøre gældende, at Retten har gengivet beviserne, som er blevet forelagt den, forkert, har Somaco reelt begæret, at Domstolen skal vurdere de bevismidler, som blev forelagt Retten.

48 Det bemærkes, at i henhold til artikel 51, stk. 1, i EF-statutten for Domstolen er appel begrænset til retsspørgsmål og kan kun støttes på, at Retten savner kompetence, at der er begået rettergangsfejl, som krænker appellantens interesser, eller at Retten har overtrådt fællesskabsretten (jf. kendelse af 5.12.1997, sag C-218/97 P, Rådet mod Leite Mateus, Sml. I, s. 6945, præmis 20). I henhold til artikel 112, stk. 1, litra c), i Domstolens procesreglement skal appelskriftet indeholde de retlige anbringender og argumenter, der påberåbes.

49 I henhold til fast retspraksis følger det af disse bestemmelser, at et appelskrift præcist skal angive, hvilke elementer der anfægtes i den dom, som påstås ophævet, og de argumenter, der særligt støtter denne påstand. En appel, der blot gentager eller nøjagtigt gengiver de anbringender og argumenter, der allerede er blevet fremført for Retten, herunder de anbringender og argumenter, der var støttet på faktiske omstændigheder, som Retten udtrykkeligt har afvist at lægge til grund, opfylder ikke dette krav (jf. kendelse af 26.4.1993, sag C-244/92 P, Kupka-Floridi mod ØSU, Sml. I, s. 2041, præmis 9 og 10, dom af 24.10.1996, sag C-73/95 P, Viho mod Kommissionen, Sml. I, s. 5457, præmis 25 og 26, og kendelse af 16.9.1997, sag C-59/96 P, Koelman mod Kommissionen, Sml. I, s. 4809, præmis 52).

50 Det bemærkes for det første, at den af Somaco nedlagte annullationspåstand ikke begrænser sig til at gentage de anbringender og argumenter, der allerede er gjort gældende for Retten, men derimod på en tilstrækkelig klar måde angiver de elementer i den appellerede dom, der kritiseres, samt de juridiske anbringender, der er fremført til støtte for annullationspåstanden. Som generaladvokaten har anført i punkt 16 i sit forslag til afgørelse, indeholder appelskriftet to særskilte anbringender, selv om disse ikke specifikt er fremhævet.

51 Det første anbringende vedrører begrundelsen for den appellerede dom, som angives at være selvmodsigende eller utilstrækkelig, idet Retten har udtalt, dels at det uimodståelige pres, der skulle være udøvet over for de godkendte forhandlere i det franske hovedland, ikke eksisterede, dels at begrundelsen for den anfægtede beslutning var korrekt, for så vidt som den fastslog et sådant pres med hensyn til forhandlerne på Martinique, som var afhængige af de samme importører. Det andet anbringende vedrører forkert gengivelse af de bevismidler, som hævdes at være anvendt af Retten ved konstateringen af eksistensen af et uimodståeligt pres mod forhandlerne på Martinique.

52 På dette grundlag må det konstateres, at Kommissionens første klagepunkt, hvorefter Somaco's appelskrift ikke på en tilfredsstillende måde har angivet de påberåbte anbringender, ikke kan tages til følge.

53 For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt de to anbringender, der er fremført af Somaco, har til formål at rejse tvivl om den vurdering af sagens faktum, som Retten har foretaget, må det konstateres, at spørgsmålet om, hvorvidt begrundelsen for en dom afsagt af Retten er selvmodsigende eller utilstrækkelig, er et retsspørgsmål, der kan rejses under en appelsag (jf. dom af 1.10.1991, sag C-283/90 P, Vidrányi mod Kommissionen, Sml. I, s. 4339, præmis 29, og af 20.11.1997, sag C-188/96 P, Kommissionen mod V, Sml. I, s. 6561, præmis 24).

54 Endelig skal det med hensyn til anbringendet om forkert gengivelse af beviserne bemærkes, at selv om det alene er Retten, der har kompetence til at afgøre, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt (jf. dom af 1.6.1994, sag C-136/92 P, Kommissionen mod Brazzelli Lualdi m.fl., Sml. I, s. 1981, præmis 66), har Domstolen imidlertid udtalt, at anbringendet om, at beviserne er gengivet forkert, kan prøves (jf. dom af 2.3.1994, sag C-53/92 P, Hilti mod Kommissionen, Sml. I, s. 667, præmis 42, og af 16.9.1997, sag C-362/95 P, Blackspur DIY m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 4775, præmis 29, samt kendelse af 6.10.1997, sag C-55/97 P, AIUFFASS og AKT mod Kommissionen, Sml. I, s. 5383, præmis 25, og af 16.10.1997, sag C-140/96 P, Dimitriadis mod Revisionsretten, Sml. I, s. 5635, præmis 35).

55 Det følger af det ovenstående, at den af Kommissionen nedlagte afvisningspåstand ikke kan tages til følge.

Realiteten

Annullationspåstanden

56 Med sit første anbringende bebrejder Somaco Retten, at den har sondret mellem situationen i hovedlandet og på Martinique. Retten kunne ikke på den ene side anse det for godtgjort, at der forelå en aftale henhørende under traktatens artikel 85 mellem de importører, der var godkendt for så vidt angår det franske hovedland, og på den anden side konkludere, at der forelå et uimodståeligt statsligt pres mod forhandlerne på Martinique, som var afhængige af disse importører. Imidlertid har Retten ikke i sin begrundelse taget de omstændigheder, der kendetegnede et uimodståeligt pres, som kunne begrunde en forskellig behandling af adfærden for virksomhederne på det martiniquanske marked i forhold til adfærden hos virksomhederne i hovedlandet, af hvem de var afhængige, i betragtning. Hvis der var et pres, havde dette været udøvet i forholdet mellem virksomhederne, dvs. mellem forhandlerne og importørerne i hovedlandet.

57 Det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 70 har konstateret, at den anfægtede beslutning for så vidt angår klagerne mod importørerne i det franske hovedland i mangel af andre oplysninger om den anvendte importordning end dem, der var grundlag for Kommissionens første beslutning om afvisning, ikke hviler på objektive, relevante og samstemmende indicier, som viste, at de franske myndigheder ensidigt havde udøvet et uimodståeligt pres over for de pågældende virksomheder, for at de skulle udvise den adfærd, hvorover der var klaget. Retten har i præmis 71 med hensyn til manglen på oplysninger, der viser eksistensen et sådant pres, anført, at adfærden hos importører, som under hensyn til samtlige relevante risici og fordele rettede sig efter den franske forvaltnings ønsker, måtte anses for at udgøre et forretningsmæssigt valg, og i præmis 72 blev den anfægtede beslutning herefter annulleret.

58 For så vidt angår Somaco's klage over forhandlerne på Martinique har Retten imidlertid i præmis 88 konstateret, at på grundlag af de nye oplysninger, som blev

indhentet gennem den undersøgelse, som Kommissionen foretog efter Rettens annullation af den første beslutning, hvilede Kommissionens konklusion, hvorefter de indklagede forhandlere på Martinique ikke havde nogen som helst handlefrihed i forbindelse med iværksættelsen af importordningen, på objektive, relevante og samstemmende indicier, og Retten har i præmis 97 konstateret, at intet andet dokument, som klagerne havde påberåbt sig, kunne afsvække denne antagelse.

59 Det følger heraf, at begrundelsen for den appellerede dom ikke er selvmodsigende eller utilstrækkelig. I modsætning til, hvad der er anført af Somaco, har Retten ikke fastslået, at der forelå en aftale, der er forbudt i henhold til artikel 85, mellem de godkendte importører i det franske hovedland, men har derimod begrænset sig til at fastslå, at den begrundelse, som Kommissionen har angivet for at afvise klagerne — nemlig at de indklagede importører ikke havde nogen selvstændig indflydelse eller »handlefrihed« — ikke blev støttet på tilstrækkelige beviser. Retten har konstateret, at de omstændigheder, som Kommissionen kvalificerede som »nye omstændigheder« i forhold til sagen, som denne var blevet forelagt i Asia-Motor France II-sagen, kun vedrørte situationen på Martinique, og det er netop undersøgelsen af disse omstændigheder, der har ført Retten til en anden konklusion for så vidt angår situationen på Martinique i forhold til den, Retten var kommet frem til, for så vidt angår det franske hovedland, nemlig at forhandlerne på Martinique ikke havde nogen selvstændig indflydelse ved iværksættelsen af den pågældende importordning.

60 I denne sammenhæng giver det forhold, at forhandlerne på Martinique var afhængige af de i det franske hovedland godkendte importører, hvilket Retten bl.a. har konstateret i den appellerede doms præmis 87, ikke anledning til betvivle Rettens afgørelse på grundlag af de beviser, der blev forelagt den, om, at den importordning, der gjaldt på Martinique, alene var statslig.

61 Som følge heraf må det første anbringende forkastes.

62 Med sit andet anbringende har Somaco gjort gældende, at Retten har gjort sig skyldig i en forkert gengivelse af de bevismidler, som er fremlagt for den, og i særdeleshed af referatet af mødet den 19. oktober 1987 og »aftalen« undertegnet af virksomhederne samme dag.

63 Ifølge Somaco havde mødet den 19. oktober 1987 ikke som eneste formål at drøfte Toyota's tilbagelevering i forbindelse med overskridelsen af en kvote. Der blev ligeledes drøftet andre emner. Somaco henviser i den forbindelse særligt til de formuleringer, der er anvendt i referatet, i henhold til hvilket »[det] i forbindelse med en diskussion mellem deltagerne blev det besluttet af de tilstedeværende forhandlere ... at acceptere en selvbegrænsning af alle mærker tilsammen på 15% af det globale marked og ubetinget at respektere denne selvbegrænsning ...«.

64 Somaco har ligeledes understreget, at det fremgår af referatet, at deltagerne »gør de tvister, der består mellem dem, til deres personlige sag«, og der heri var taget højde for indgåelsen af en aftale mellem forhandlerne. Denne aftale er endvidere klar og utvetydig, idet den stipulerer, at »underskriverne i deres egenskab af forhandlere er enige om ...«, og at »i tilfælde af en hvilken som helst parts overtrædelse af en af de ovennævnte bestemmelser, bortfalder denne aftale«. Selve teksten i referatet og »aftalen« er således uforenelig med Rettens fortolkning, i henhold til hvilken mødet alene havde til formål at drøfte Toyota's tilbagelevering i forbindelse med overskridelsen af en kvote.

65 Det bemærkes, at Retten i den appellerede dom har undersøgt de to dokumenter, der er påberåbt af Somaco, for at fastslå, om klagerne havde tilvejebragt »uoverensstemmende« oplysninger, som kunne vise tilstedeværelsen af en vis autonomi hos forhandlerne af japanske køretøjer for så vidt angår fordelingen af den samlede kvote, som de franske myndigheder havde fastsat til 15% for importen af japanske køretøjer til Martinique.

66 Retten har i denne forbindelse udtalt, at de udtryk, der blev anvendt i referatet af det interministerielle møde den 19. oktober 1987 og i den »aftale«, som var optaget som bilag hertil, kunne give anledning til at antage, at forhandlerne havde indgået en aftale, og at Retten netop på grundlag af dokumenternes ordlyd i Asia Motor France II-dommen havde antaget, at der ud fra en umiddelbar betragtning forelå et vigtigt indicium for tilstedeværelsen af en reel handlefrihed for de pågældende virksomheder.

67 Retten har dog i den appellerede dom fastslået, at de dokumenter, som var fremkommet under Kommissionens nye undersøgelse, kunne forklare de udtryk, der var anvendt i referatet og »aftalen«, uden at det dermed måtte konkluderes, at der forelå en aftale.

68 Det følger heraf, at Retten ikke har foretaget en fejlagtig gengivelse af de to dokumenter, som er påberåbt af Somaco. Den har derimod udtrykkeligt anerkendt, at de udtryk, der er anvendt i de to dokumenter, taler for eksistensen af en aftale som anført i klagen, men Retten har dog fastholdt, at de to dokumenter, når de placeres i en større sammenhæng, kunne forklares på en anden måde, og at det i lyset af andre beviser fremlagt af Kommissionen ikke kunne svække antagelsen om, at administrationen foretog fastlæggelse af importkvoterne uden nogen aktiv medvirken fra forhandlerne.

69 Heraf følger, at Retten ikke har ændret betydningen af de to dokumenter, der er påberåbt af Somaco, og at det fremsatte anbringende herom således må afvises.

Erstatningspåstanden

70 For så vidt angår erstatningspåstanden har Somaco gjort gældende, at Retten har foretaget en åbenbar urigtig retsanvendelse ved at konstatere, at stævningen ikke gjorde det muligt at identificere den påklagede adfærd, eller at denne culpøse adfærd ikke klart og præcist kunne identificeres. Disse to bemærkninger er modstridende, og i hvert fald er det nødvendigt at få fastslået, om Kommissionens adfærd, som har udløst flere på hinanden følgende retssager ved Retten, og som har blokeret sagen i 11 år, kan udgøre en fejl, der har pådraget den et ansvar indebærende pligt til at erstatte det tab, som der klart er redegjort for, og hvis oprindelse klart skyldes selve den påklagede adfærd.

71 Det bemærkes, at ifølge fast retspraksis påhviler det i øvrigt i første række den part, som gør gældende, at Fællesskabet har pådraget sig ansvar, at fremlægge afgørende beviser for det påberåbte tabs eksistens og omfang og at godtgøre, at der er en årsagsforbindelse mellem dette tab og fællesskabsinstitutionernes påklagede adfærd (jf. bl.a. dom af 21.5.1976, sag 26/74, Roquette frères mod Kommissionen, Sml. s. 677, præmis 22 og 23, og i sagen Blackspur DIY m.fl. mod Rådet og Kommissionen, a.st., præmis 31).

72 Retten har imidlertid i præmis 110 i den appellerede dom udtalt, at hverken den af klagerne fremførte argumentation eller stævningen betragtet i sin helhed gav mulighed for med den nødvendige klarhed og præcision at identificere hverken de skadegørende handlinger, som blev tillagt Kommissionen, eller karakteren af det hævdede tab.

73 Det må derfor konstateres, at Retten med føje har fastslået, at stævningen ikke opfyldte gældende krav. Det fremgår af præmis 109 i den appellerede dom, at de af klagerne fremsatte anbringender var begrænset til at nævne de anslåede tal, der skulle udgøre »virksomhedernes samlede tab som følge af aftalen«, og til at hævde, at »det tab med tillæg af procesrenter, som Kommissionen er ansvarlig for som følge af forsinkelse og retsstridige afgørelser, kan med rimelighed opgøres til den rente af de nævnte beløb, som sædvanligvis benyttes af Fællesskabet (9,75%), for tiden mellem tidspunktet for afgørelsen af 5. december 1991 om at henlægge sagen og indtil dommens afsigelse«. Somaco har således hverken redegjort for den culpøse adfærd, som kan tilregnes Kommissionen, eller godtgjort det påståede lidte tab.

74 Denne påstand i appelsagen kan derfor ikke tages til følge.

75 Det fremgår af alle de ovenfor anførte betragtninger, at samtlige anbringender fremsat af Somaco er grundløse, hvorfor appellen må forkastes.

Sagens omkostninger

76 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, der finder anvendelse i appelsager i henhold til artikel 118, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Somaco har tabt sagen, dømmes selskabet til at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

1) Appellen forkastes.

2) Somaco betaler sagens omkostninger.

Gulmann Wathelet Edward

Jann Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 7. maj 1998.

R. Grass C. Gulmann

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling